

trōes studeat in seipso mitigare ac etiā enadere qz impossibile est vt deus illū sine psolatōe derelinquat qui facit qd in se est videlicet temptatōibus paciēter resistendo tribulatōes sustinendo. psilia vt dictū est ab alijs querēdo et ī ipsīs psilijs acquirēdo et in his oībus viriliter agendo ac pseuerādo. qz fide lis est deus. vt dicit apłus paulus qui nō patit nos tēptari sup̄a q̄ possum? sed facit cū temptatōe etiāz p̄uentū vt possumus sustinere. Amātes igit ex hoc pseueremus in via et in p̄ceptis dñi nihil hēsitātes et salui erim? Fili?

De impedimētis et temptatōibus qua patiunt incipientes et nouiter conuersi ante ingressus ordinis et tpe probatōis ac etiā de remedijs contra hoc satis clare informatus sum. Nūc igit audire desidero de p̄nia quam subire debēt penitētes et de seculo ad ordinem conuersi. Et primo quid sit penitētia. Capitulum XIII. Pater.

Penitētia quid sit. sc̄i doctores in suis dictis diffiniunt. in hoc verba primo ambro. sic dicit. **P** P̄nia siue vere penitere est p̄terita mala plangere et plāgēda itēz nō p̄mittere. Item br̄s greg. penitere est añ acta p̄ctā flere et itēz r̄flēnda nō p̄mittere. Et beatus aug. dicit. Penitētia vera est penitēda nō admittere et admissa flere. Dicit etiā br̄s bern̄. Verus penitens est semp in labore et dolore. dolet de p̄teritis. laborat pro futuris cauēdis. Ecce quō sancti patres cōcordāt in vñū asserentes p̄niam esse in dolore p̄p̄tatorum victorū seu facinorū et de cetero nō admittendorū. Quia qui adhuc agit qd penitet procul dubio penitens non est s̄ irritor. vt dicit ysidorus inanis ē penitētia et infructuosa quo ad salutem

quā sequēs coinquinat culpa. nihil est profunt lamēta si replicent peccata nihil valeremā a malis p̄scere et mala denuo iterare. dicit etiā ambro. hoc est vera p̄nia cessare a p̄ctō vnde vera p̄nia hoc requirit vt homo de p̄ctis p̄missis doleat et post eadē nō admittat. hoc ceteris stat beatus bern̄. sic dicēs. vera siquid p̄nia est sine intermissiōe omni tpe dolere de peccatis sic plāgere vt nūq̄ cōmissa amplius admittat nec volutate nec facto. hoc bern̄. Qui em̄ vere penitet et digne nō iterat lapsum sed a se om̄nē mortis repellat casum. Nam felix ille est vt ait ambro. Qui in animo hoc p̄stituit vt p̄missa deplangat et plangēda amplius nō admittat. hic talis verus penitēs est et veram p̄niam ducens qz hoc qd nequiter p̄petrauit ex animo dolet. et a similibus vicijs et p̄ctis p̄ponit d̄ cetero firmiter abstinere. d̄ hoc ait richardus de sancto victore diffiniens verā p̄niam sic dicens. vera p̄nia est de p̄terita p̄uaricatōe dolere cū firmo proposito cōfitendi satisfaciēdi et cū omni cautela cauendi vnde publican⁹ vacat h̄c richar. **Q** Quia ad hoc qd homo bene peniteat quatuor erigunt. Primū qd doleat de peccato. Secundū qd cessat vltērius a peccato. Tercū qd proponat cessare peccare v̄s in finē vite sue. Quartū qd emēdet benefaciendo. p̄fitendo. et satisfaciendo. **R** Etiam sciendū qd p̄nia p̄m et h̄mologiam dicitur quasi pena reonax. quia omnis p̄nia penalis esse debet. Nunquā etiāz sine interiori vel exteriori pena vel dolore deo satisfacere potest quis p̄ peccatis aut quia punit deus aut punit homo vñd publicanus percussit pectus ne p̄nteretur. nec vnq̄ dimittit peccatum nisi homo p̄ interiorē dolorem cōteratur. nisi em̄ se se cisse doleat quod p̄fitetur veniam non

meretur. Sic igitur patet quid sit penitencia. ¶ Tunc videndum est de effectu penitencie siue fructu quem asequuntur penitentes et veram penitencia agentes. ¶ Unde primo sciendum quod omnia peccata siue originalia vt in infantulis siue actualia vt in adultis per sacramentum baptismi cum suscipiuntur non solum quo ad culpam. sed etiam quo ad pena. Sed quia valde paucissimi innocetiam susceperunt in baptismo illibata custodiunt. nam quasi comunitur post assumptum baptismum homines in diuersa peccata aut consentiendo vel mala opa faciendo labuntur. perpetrato vero peccato innocentia perditur et culpa incurritur per quam ad eterna damnatione obligatur. Ab hac igitur macula et peccati culpa baptismus abluere non potest. quia semel susceptus nec custoditus virtutem tollendi maculas peccatorum non habet. Dominus autem deus noster cuius misericordia super omnia opa eius videns oculo pietatis sue infirmitatem nostram fragilem esse ad peccandum cauendum prouidit nobis ad remedium pro quod post peccata id est naufragium ipsius misericordiam et gratiam obtinere possemus videlicet penitentie medicamentum. penitencia quippe est secunda tabula post naufragium ad quam peccator potest recurrere quod diu est in statu presentis vite quantum quocumque et quocumque diuinam misericordiam voluerit implorare. ¶ Duplex est enim naufragium scilicet peccati originalis et peccati actualis. De primo igitur liberamur per baptismum qui virtutem accepit et efficaciam a tabula crucis christi. ¶ De secundo autem liberamur per tabulam penitentie quam diuina clementia prouidit homini. quia pro peccato actuali non potest

test quis iterum baptisari. de hoc dicitur in quadam omelia sic. per baptismum renascimur et immortalitatis promissa accipimus si post baptismum nos a peccatis obseruamus. nam si post baptismum in peccatum prolabimur sine quo impossibile est fragilitati consistere non ad immortalitatem. iterum per baptismum possumus reformari sed per fontem lacrimarum per penitentiam et confessionem eandem possumus adipisci immortalitatem per gratiam et misericordiam dei. Ad mundiciam igitur quam consecutus est per baptismum conseruanda et ad penitentiam si postmodum lapsus fuerit agenda. beatus Augustinus sic loquitur dicens. habete tunicam mundam sicut accepistis de baptismo nullus eam maculet moribus malis seruate quod accepistis. Qui vero polluerit restituet istas lacrimis munda et a malis se separet. confessionem celebret et correcta vita iam non redeat ad vomitum sicut canis. ¶ Nec dicit Augustinus. Et notandum quod baptismus spiritualis in vera penitencia et cordis contritione ac in effluentis lacrimarum attestacione consistit quia sicut baptismus sacramentale ex aqua et spiritu sancto habet vim regenerationis sic baptismus spirituale ex aqua lacrimarum et spiritu contritionis consequitur efficaciam et virtutem. Hoc baptismum vocat Hieronymus secundam tabulam quam post naufragium deus peccatoribus misericorditer ordinatur et cum ad primum baptismum nobis peccantibus redire non licet in huius baptismi lauacro commissis crimina abluens. quia ipsa penitencia reformat ipsum baptismum per peccatum violatum. Hoc testatur beatus Iohannes abbas de monte synai in tractatu de xxx gradibus ira dicens. Prima est reuocatio baptismatis. prima est pactio ad deum. b. iij.

secunde vite p̄ma est indefinēs desperatio
 corporalis consolationis. p̄ma est
 recociliatio domini p̄ bonam opatōez
 penitentia est p̄scientie emundatio hęc
 iohānes abbas. vñd̄ pfundant̄ hī qui
 dicunt post baptisma peccata perpetra
 ta p̄ penitentiā nō posse deleri. De qui
 bus dicit iuxophilus. Lacrimę petrū
 christo p̄p̄miam adduxerunt cōfundā
 tur itaq; nouaciani qui dicunt q̄ qui
 post susceptionē baptismatis peccave
 rit nō suscipit a deo vt sibi delictū res
 mittatur. Ecce petrus qui et corpus cri
 sti sumpsit et sanguinem p̄ p̄miaz est res
 ceptus. Etenim sanctorū defectus ideo
 scripti sunt. vt et nos si p̄ incautelaz ce
 ciderimus recursum habeamus p̄ eoz
 exempla ad christum et speremus p̄ pe
 nitentiam subleuari. hęc iuxophilus.
X Ineffabilis quippe pietas di
 peccatoribus post gratiaz baptismi in pec
 cata cadentibus aliam gr̄am videlicet
 remedium p̄m̄e misericōiter prouidit p̄
 quam possit post lapsum baptismi. ite
 rum veniam et misericordiaz inuenire.
 De q̄ gratia dicit abbas ysaac in quo
 dam sermone siue tractatu. Gratia p̄
 gratiam data est hominibus in p̄m̄a.
 Penitentia em̄ est porta peccatorū que
 apta est p̄sequentibus eam. p̄ hanc por
 tam intramus ad diuinam misericōiam
 et absq; introitu isto nō inuenimus mi
 sericordiam. q; omēs peccauerūt iux
 ta diuinam scripturam iustificati gra
 tia p̄ gratiam ipsius dei. P̄m̄a est gra
 tia secunda et oritur in corde ex fide et
 timore. Timor autem est baculus sp̄i
 ritualis gubernans nos quousq; p̄ue
 niamus ad paradysum spiritualiū bono
 rum et cū ibi applicauerimus dimittit
 nos et reuertitur. Paradysus est chari
 tas dei in qua est delectatio cūctarū be
 aritudinum. et sic sicut impossibile est
 transmeare magnū mare sine nauī sic

non pōt aliquis sine timore ad carita
 tem transmeare. Cum nauī ergo p̄m̄e
 transferare possumus habentes remi
 gatores timoris q; si hī non gubernāt
 nauem hanc p̄m̄e cum qua transimus
 mare huius mundi ad deū submergi
 mur in mari. Penitentia est nauis. ti
 mor gubernator. charitas portus diui
 nus. Facit ergo timor nos sedere in
 nauī p̄m̄e et transfert nos mare mundi
 feridum et ad portum diuinū qui por
 tus ducit nos ad quaz respiciūt omēs
 qui laborēt et tribulantur in p̄m̄a. Cū
 q; p̄uenimus ad charitatē p̄uenimus
 ad deū vt vita nostra p̄ficiatur. hęc ab
 bas ysaac. Hanc igitur gratiā videli
 cet remedium p̄m̄e vnusquisq; pecca
 tor qui prolapsus est in scelera necesse
 est vt a deo si suorum criminū veniam
 a domino obtinere desiderat. De talibz
 ad deū post peccata cōmissa redeuntibz
 ad p̄m̄am beatus grego. xxvii. mo
 raliū sic dicit. Sepe cōtingit vt pleri
 q; deū delectant vt vite sue tpa carnali
 bus delectatiōibus expendant. sed ta
 mē sup̄na gratia respecti in extremis
 suis ad deum redeūt que sint eterna iu
 dicia cognoscunt cuncta que egisse se
 p̄uerse meminerint fletibz puniant ar
 q; hęc eadem insequi rectis opibus oñ
 dunt quibus subsequente iusticia pro
 fecto totum dimittitur quod ante de
 liquerunt quia graui luctu afficit eadē
 gratia que post facinora mentē repel
 let. nam male gesta ad memoriā redu
 cit sibiq; hominem q; sit iuste damnan
 dus ostendit vnde fit vt p̄ctm̄ omē qd
 se egisse remiscitur quotidianis fletibz
 insequatur et quo magis valet qd
 iustum est cernere eo ardētius appetit
 iniustū se gemitibus punire. Que cum
 dñs illustrando p̄pleuerit eius vitam
 proculdubio in lamentū vertit atq; illu
 minat mētē quo magis eterna supplē

cia infinnat eo hanc dicitur de trasacta nequitia gemitibus fatigat et tolet ho mo qd fuit peccator. qz bonum incipit iam quod no fuit. odit quale fuisse se meminit amat qualem se esse debuisse agnoscit et solam iam pnie amaritudi ne diligit. quia caute psiderat in qua/ tis voluptatibz sua delectatoine pecca uit. Bene ergo p helui: dicit post eu ru gitus et sonitus. quia cu memem deus ingredit psiat proculdubio qz mox pe nitentie gemitus sequatur vt ei iam sa lubriter flere libeat qui prius de iniqui tatibus flendis iocunditate gaudebat Et quo vberius culpa fletur eo altior cognitio veritatis attingitur. qz ad vi/ tendu internu lumen polluta dudum conscientia lacrimis baptisata renoua tur. hxc grego. **A**manda ergo et deside randa ab omnibus est virtus pnie que no solum abstergit facinora veruetiaz psolatone in gratia sancti spiritus penitentibus et lugentibus solet impe trare. Testatur hoc quidam doctor sic dicens Qui vere penitet et veraciter do let de pctis absqz mora indulgentiam accipiet et quanto quis frequetius qua roqz vehementius de suo reatu interno dolore afficitur. tanto certior tantoqz securior de indulgentie venia efficitur inde est qd aiam pnie lacrimis afflictā tam frequenter quas libenter psolatur spiritu sanctus illā frequenter visitat. et illam libenter psorat et ad venie fidu ciam plene reformat quas sua scelera flendo damnare et damnando flere co siderat. incipit namqz extunc quedaz familiaritas inter deum et aiam fieri et ex eius aduentu no tantum iam. conso lari pmo aliquotiens quodam inestabi bili gaudio repleti. Sed ad hxc quis ydoneus profecto verus penitens et co fitens post baprisnu cu nullum aliud nobis constitutu remediū est qz penitē

cie et cofessionis. hxc ille **P**atet igitur ex predcis satis clare quo baprismus p peccatum violatus p penitentiam re formatur. **Filius.**

Pero etiam de hoc informari vtz omnia peccata qualitercuqz com missa possint p pnam deleri vel si est a liquod peccatum tam grande qd care at indulgentia aut remissione.

Capitulu. XIII. Pater. A

Silire debes qd omnia peccata p pnam deleri possunt fm aug. Qui sic dicit. non est quicquā in criminibus qd non peni tudine deleatur excepta tamen despe ratione que facit despare de dei miserā cordia et obstinatone que obdurat cor ad penitendu. hxc em duo scilicet despe ratio et impenitentia carent venia **B** De desperatione dicit ysidor. Nulla esse tam magna culpa que no habet ve niam solu desperationis crimen est qd non habet veniaz nec mereri potest. Et beatus augu. Peccatum desperatiōis vera mors est. Dicit beatus hieroni mus de penitentia. **N**ihil tam repugnat deo qz cor impenitens solum crimen est qd venia non habet. hxc hie ronimus **I**sta igit duo solu modo vide licet desperatio et obstinatio siue impe nitentia iuxta sniam sanctorum docto ruyt dictum est. veniam no merentur. Cetera vero omnia peccata quibz enoz mia p pnam delentur. Testatur hoc be arus augu. sic dicens quecuqz necessi tas cogat ad pnam nec quantitas cri minis nec breuitas temporis nec vstre enozmitas nec hore extremitas si pur ra fuerit et voluntatu mutatio excludit a venia. sed in amplissimos sinus suos mater charitas reuerentes recipit. p digos et velit nolit nouatus hereticus. semper penitentes suscipit deus. hxc b. iij.